

Погребська Поліна Вікторівна,
студентка групи БП-1-16
Науковий керівник: Коваль О.М., к.ю.н.,
кафедра приватного та публічного права
факультету підприємництва та права
Київського національного університету
технологій та дизайну, м. Київ, Україна

УДК 343.2/7

ПІДСТАВИ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ІНСЦЕНУВАННЯ САМОГУБСТВА З МЕТОЮ ПРИХОВУВАННЯ ВБИВСТВА

На практиці трапляються випадки інсценування самогубства з метою приховування вбивства. Виявити ознаки таких діянь можливо лише шляхом усебічного розслідування. Так, при кожному випадку самогубства має проводитися глибока перевірка, а за наявності сумнівів – відкрите кримінальне провадження. Розпізнати справжню причину смерті допомагають характер і локалізація пошкоджень на трупі, вигляд і місце виявлених знарядь, якими вони нанесені, поза трупа, деталі обстановки тощо [1, с. 482].

Вчиняючи вбивство через необережність злочинець, як правило, повідомляє правоохоронні органи про вчинення вбивства та щиро кається у скоєнні злочину. Але є і випадки, коли після вчинення вбивства через необережність людина починає усвідомлювати скоєне та шукати способи приховування вбивства, щоб його замаскувати, інсценувати під некримінальну подію. Ст. 115 Кримінального Кодексу України містить положення щодо вбивства через необережність [2].

За змістовим аспектом можна виділити приховування злочину шляхом приховання, маскуванню, знищення, фальсифікації інформації та її носіїв, а також змішаного способу різних інсценувань.

Таким чином, інсценування є одним зі способів приховування злочину [5, с. 28]. Слідчій практиці відомі варіанти вбивств, при вчиненні яких злочинці, прагнучи уникнути відповідальності, вважають доцільним приховати не факт смерті певної особи, а лише конкретну причину смерті. Із цією метою вони створюють помилкову видимість загибелі потерпілого від самогубства, нещасного випадку, від хвороби або в результаті вбивства, здійсненого іншими особами. Згідно із цією метою, вбивця до прибуття слідчого на місце події знищує або маскує одні сліди, водночас створюючи інші, видаляє певні предмети, переміщає труп, іноді на значну відстань, або змінює його позу, посмертно наносить додаткові тілесні ушкодження тощо. Таким шляхом злочинець досягає того, що створена їм на місці злочину обстановка відповідає подіям, котрі нібито сталися, які він описує у своїх свідченнях [6, с. 101].

Умисне вбивство, згідно із статтею 115 КК України, може бути вчинене з прямим умислом, коли винний усвідомлює суспільно небезпечний характер свого діяння, передбачає його суспільно небезпечні наслідки у вигляді смерті іншої людини і бажає її настання, або не з прямим умислом – коли винний хоча і не бажає настання смерті іншої людини, але свідомо припускає її настання [2]. Тобто вони можуть відбуватись при раптово виниклому намірі і з заздалегідь обміркованим наміром. І в тому і іншому випадку, але частіше в останньому, винна особа може починати дії з приховання злочину [3, с. 198].

У більшості випадків відразу ж після вчинення вбивства і виконання запланованого інсценування злочинець дійсно куди-небудь йде, намагаючись при цьому, щоб або його бачили знайомі, або його перебування у визначеному місці було зафіксоване. В окремих випадках злочинець фактично взагалі нікуди не йде після вбивства, обмежуючись неправдивими твердженнями про свою відсутність аж до виявлення трупа потерпілого. Для таких версій характерно також те, що злочинець, залишаючи помешкання після вчиненого вбивства і заздалегідь знаючи, що повернувшись додому виявить труп потерпілого, часто вживає такі заходи, щоб це сталося при третіх особах. Зокрема, вбивця із цією метою робить вигляд, що не може потрапити додому, оскільки двері замкнуті, на стук ніхто не відкриває, а ключів у нього немає. Звертаючись за допомогою до сусідів, двірника чи інших сторонніх осіб, злочинець використовує їх присутність для того, щоб продемонструвати перед ними своє здивування, відчай, жалість. Відразу після виявлення трупа злочинець або сам повідомляє про те, що сталося в міліцію, або просить це зробити когось з оточення, підкреслюючи цим, що у нього не було жодних підстав приховувати від відповідних органів смерть потерпілого або чого-небудь боятися у зв'язку із цією подією [4, с. 155].

Слідчий, передусім, повинен вирішити найважливіше для цієї категорії справ питання: від чого і за яких обставин настала смерть потерпілого, що сталося? У першу чергу необхідно встановити причину смерті та визначити, чи є вона насильницькою. Іноді трапляється, що місце виявлення трупа та місце вчинення злочину частіше не співпадають та можуть знаходитись на значній відстані один від одного, розслідування кримінальної справи ускладнюється. Так, наприклад, буває на залізничному транспорті, коли злочинець вчинив убивство у вагоні потягу, що рухався та скинув труп на полотно залізної дороги, а коли труп було виявлено та почалось слідство, то цей потяг міг вже пройти десятки та сотні кілометрів від місця виявлення трупа. Така ж ситуація може виникати і при вбивствах, коли жертву виштовхують з потягу. Зустрічаються випадки коли на шляху руху потягу кладуть не лише вбиту людину, але й живих осіб. Але в таких випадках попередньо людини приводять в безпорадний стан, тобто стиснувши горло руками, наносять

удари важкими предметами по голові, або безпосередньо кидають жертву під колеса потягу, що рухається [6, с. 101].

У практиці розслідування нерідкі випадки, коли особа, яка вчинила самогубство, залишає перед смертю листи, записки. Якщо факт написання листа загиблим викликає сумнів, необхідно призначити судово-психологічну експертизу. При розслідуванні самогубства важливо зібрати дані про спосіб життя загиблого, встановити його психологічний стан, з'ясувати, чи не було заяв про прагнення піти із життя. У необхідних випадках можна призначити судово-психіатричну або судово-психологічну експертизу за матеріалами справи [6, с. 101].

Висновок.

Виявленню і викриттю інсценувань сприяє з'ясування причинно-наслідкового зв'язку між встановленими по справі обставинами. Ретельний аналіз зібраної по справі інформації дозволяє виявити протиріччя між встановленими фактами, дає слідчому підстави для висунення версії про інсценування.

До таких підстав відносяться насамперед так звані негативні обставини, тобто факти, наявність або відсутність яких суперечить логіці розслідуваної події [3, с. 198]. Наведені вище властивості приховування вбивства через інсценування самогубства необхідні для вдосконалення вчення про кримінальну відповідальність за злочини проти життя.

Список використаних джерел:

1. Белкин Р. С. Равен самому себе / Р. С. Белкин, М. Я. Сегай. – К.: Лыбидь, 1991. – 144 с.
2. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
3. Помазан С. Г. Інсценування як способи приховування умисних вбивств, які вчинені через необережність: монографія / С. Г. Помазан. – 2013. – 205 с.
4. Коновалова В. Е. Вбивство: мистецтво розслідування: монографія / В. Е. Коновалова. – Х.: Факт, 2001. – 45 с.
5. Мудьюгин Г. Н. Расследование убийств, замаскированных инсценировками / Г. Н. Мудьюгин. – М., 1973. – 157 с.
6. Саїнчин О. С. Особливості розслідування вбивств, прихованих інсценівками: матеріали міжнародної науково-практичної конференції / О. С. Саїнчин. – Одеса: Національний університет, 2003. – 120 с.